

D u uskršnji prilog

Ekskluzivno

Patrijarh srpski Irinej

Centralna svetska proslava 1700 godina Milanskog edikta trebalo bi da bude u Nišu, koji nije ni na Istoku ni na Zapadu, što bi odgovaralo i Istočnoj i Zapadnoj crkvi.

Lično mislim da bi tom jubileju trebalo da prisustvuju predstavnici svih hrišćanskih crkava.

Izgradnja najvećeg krsta u Evropi u Nišu do 2013. godine nije megalomanska ideja.

Ekumenizam je realna ideja

Ekumenizam je realna ideja

Zorica Miladinović

PODELA EPARHIJA

● **Hoće li se na majskom Saboru, razgovarati o podeli velikih eparhija, beogradske i niške?**

- Niška eparhija će biti popunjena. Ja sam izabran za patrijarha, nisam to očekivao, i hteo sam da u niškoj eparhiji završim neke poslove koje sam ranije započeo, pa sam zamolio Sabor da ostanem i episkop neko vreme. U maju će verovatno doći novi, što je normalno. Razgovara se, takođe, i o beogradskoj eparhiji, to je jedna velika eparhija koja može biti i podeljena. A na koji način i kako, rešavaćemo u skladu sa potrebama.

● **Koliko su tačne pojedine procene da bi beogradska eparhija mogla biti podeljena na beogradsku, zemunsku i rakovičku?**

- Postoje razne ideje, videćemo šta će biti celishodno za crkvu. Jer, nije jednostavno formirati još dve nove eparhije.

Uskrs je naš najveći praznik i najveći događaj u hrišćanstvu. Događaj nad događajima i osnov svim zbivanjima u životu crkve. To je najbolje izrazio apostol Pavle u svojoj poslanici Korinćanima: ako Hristos ne usta - mislio je na vaskrsenje, onda je prazna naša propoved, a prazna je i vera vaša. U tim rečima apostola Pavla je sav smisao praznika Hristovog vaskrsenja. Ono je osnovna istina i centralna dogma u hrišćanskoj dogmatici: Hristos je i sam vaskršnuo ne sebe radi nego da pokaže naš put, i ono što nama predstoji, radi čega i jesmo u ovom životu, a to je da smo nosioci i sledbenici večnoga, besmrtnoga života. Smisao i kruna Hristovog dolaska na svet i čitavoga njegovog dela je njegovo vaskrsenje, u kojem je i tajna našega vaskrsenja, kaže patrijarh srpski Irinej.

Razgovor za Uskršni dodatak Danasa radimo u Vladičanskom domu u Nišu, gde patrijarh obeležava svoju krsnu slavu, Cveti. Kaže da će i drugog dana Uskrsa biti u Nišu, u Crkvi svetoga cara Konstantina i carice Jelene, nakon što prethodnog dana bude služio uskrsnju liturgiju u Sabornoj crkvi u Beogradu, a „njegov vikar“ - ponoćnu liturgiju u Hramu Svetog Save. Ipak, saopštava da će na redovnom zasjedanju Svetog arhijerejskog sabora Srpske pravoslavne crkve, zakazanom za 16. maj, „najverovatnije“ prestatu da bude i episkop niški. I beogradska i niška eparhija su velike i „traže celog čoveka“. - A što bi rekao naš narod: jedna vrana ne može na dva koca. Možda može samo neko vreme, kaže.

● **Ove godine pripadnici Pravoslavne i Rimokatoličke crkve proslavljaju Uskrs istog dana. Vidite li u tome ikakvu simboliku?**

- Reč je o datumskom podudaranju i astronomskim uslovima za određivanje praznika. Prvi vaskršnji sabor u Nikeji 325. godine regulisao je način izračunavanja dana Vaskrsa. Postavio je tri znaka kako se određuje Vaskrs - pre jevrejske Pashke, pun mesec i prolećna ravnodnevica. To su zakonitosti na osnovu kojih se određuje pravoslavni Vaskrs i one su jedinstvene za celu Pravoslavnu crkvu, dok katolici imaju neki drugi način za određivanje. Ipak, često dode do podudaranja ovog praznika, kao što će to biti i ove godine.

● **Kada se u jednoj rečenici pomenu pravoslavna i katolička crkva nekako odmah „iskrsne“ i pitanje ekumenizma. Utisak je, međutim, da većina i ne zna šta je ekumenizam i u čemu je suština polemike o njemu.**

- Dobro ste primetili. Ekumenizam znači vaskrsenje. Ekumenizam, dakle, obuhvata čitav svet - ovde mislimo na čitav hrišćanski svet, hrišćansku ekumenu. Ekumenizam je želja da svi budemo ujedinjeni crkvom i hrišćanstvom. Hrišćanstvo jeste ekumenska religija, sa idejom da obuhvati čitav svet. Oni koji zastupaju ideje ekumene žele da hrišćanstvo bude svima zajedničko i da bude religija cele hrišćanske vaskrseljene. Ali, pošto je došlo do razvoja hrišćanstva u raznim pravcima, a 1054. i do velikog raskola između Istočne i Zapadne crkve, postoji ekumena koju ima pravoslavna crkva, kao i ekumena, sa nekim posebnim elementima, koju ima Rimokatolička crkva. Mi u pravoslavnoj crkvi imamo svoju hrišćansku ekumenu: verujemo u jednu svetu sabornu i apostolsku crkvu. Crkva je, dakle, jedna u svetu, za nju se molio i gospod Isus Hristos. Ideja je da svi pripadamo jednoj crkvi, jednom hrišćanstvu i budemo jedinstveni pre svega u učenju, u dogmi, a ako budemo jedinstveni u učenju i dogmi, bićemo jedinstveni i u životu.

● **Koliko je ta, ideja ili „želja“ realna u sadašnjim okolnostima i situaciji?**

- Apsolutno je realna, ali je druga stvar da li je i koliko sadašnji svet, u sadašnjem stanju, sposoban da primi tu ideju. Na tome treba raditi.

● **Čitav hrišćanski svet 2013. godine obeležiće 1700 godina Milanskog edikta. Prema najavama, Niš i Srbija trebalo bi da imaju posebno značajnu ulogu u proslavi tog jubileja. Ko će i kada odlučiti o eventualnom pozivu poglavaru Zapadne crkve, papi, na takvu proslavu?**

- Stiće se utisak da je pitanje poglavara Rimokatoličke crkve opsesija naše štampe i nekih ljudi iz našega naroda. Pre svega, reč je o velikom jubileju jednog značajnog dokumenta, Milanskog edikta, koji je izdao car Konstantin Veliki 313. godine. Taj dokument je omogućio slobodu hrišćanstva - prestanak progona hrišćana, slobodu propovedanja koja je omogućila da se reč Božija slobodno čuje, slobodu crkve koja je mogla nesmetano da se širi. To je bio novi i važan momenat za razvoj hrišćanstva, ali razvoj i čitavoga sveta, na osnovu hrišćanske etike i dogmatike. Počeo je taj „zamaš“ hrišćanstva, koje je za relativno kratko vreme umalo usvojio čitav tadašnji civilizovani svet.

Po mišljenju mnogih, centralna jubilara proslava tog velikog jubileja trebalo bi da bude u gradu Nišu, u kojem je rođen car Konstantin. Po mišljenju mnogih, Niš je najpogodniji jer nije ni na Istoku ni na Zapadu, već je između Istoka i Zapada, što bi „odgovaralo“ i jednim i drugima, i Istočnoj i Zapadnoj crkvi. Biće tada i drugih proslava u mestima gde je car Konstantin živeo i delovao, ali je najprirodnije i najpogodnije da centralna proslava bude u Nišu.

A što se tiče eventualnog poziva papi da tada dođe - to je stvar naše crkve, mi o tome razgovaramo, u dogovoru sa ostalim pravoslavnim crkvama. Moje lično mišljenje je da će jubilej biti zgodna prilika da budu prisutni predstavnici svih hrišćanskih crkava. Ali, neki imaju i drugačije mišljenje. O tome će razmisliti i odlučiti naš Sabor, a konačan stav verovatno ćemo imati u toku Sabora, u maju ove godine. Tada ćemo znati na kom nivou će proslava biti održana, odnosno da li će biti pozvan i papa.

● **Kako je najavljeno, Niš bi takav jubilej trebalo da dočeka sa „najvećim krstom u Evropi“. Kako komentarišete povremene kritike da je izgradnja takvog krsta, visokog 80 metara, i kompleksa oko njega - megalomanska i da nije u duhu hrišćanstva, koje propoveda skromnost i poniznost.**

- Svako ima pravo da to tumači kako želi. Ali, želja grada Niša je da ima obeležje, monogram Konstantinov, kao što svoje obeležje ima Rio de Žaneiro (statuu Hrista Spasitelja visoku 38 metara, p.a.) ili Skoplje (Milenijumski krst visok 68 metara, p.a.). To nije nikakva megalomanska ideja već želja da takav simbol, monogram Konstantinov, koji je među prvima otkriven upravo u jednoj ranohrišćanskoj grobnici u Nišu, bude istaknut na vidnom mestu i vidljiv sa svih strana. Želja je da on bude što viši, to Niš služi kao mesto rođenja cara Konstantina, mesto ranohrišćanskih grobnica, mesto jubileja Milanskog edikta. A videćemo koliko će to biti moguće.

● **Da li je vreme da u ovogodišnjoj uskrsnjoj poslanici pozovete SPC i narod na jedinstvo, pošto su na delu ideje o formiranju takozvane katekombne crkve, koje sledi i deo vernika?**

- Nažalost, to što vi pominjete izazva je bivši episkop raško-prizrenski Artemije, inače čovek koga smo uvažavali, a i danas ga uvažavamo. On je već neko vreme u raskoraku sa Saborom i Sinodom, a bio je u raskoraku čak i sa svetim patrijarhom Pavlom. Da nije bilo bolesti patrijarha Pavla o tome bi ranije bilo razgovarano i sigurno bi se mnoge stvari predupredile, pa ne bi došlo do današnje situacije. Ali, patrijarh je praktično dve, tri godine odsustvovao sa trona patrijarškoga, a ovo pitanje postalo je zrelo i mora se rešavati. Mi smo

ideja

Foto: FoNet

pokušali da sa bivšim episkopom Artemijem razgovaramo, ali on je to odbio, što do tada nije bivalo u praksi i životu naše crkve. Pokušali smo i da ga najpre razrešimo obaveze upravljanja eparhijom, samo do sledećega Sabora, jer smo hteli da vidimo neke stvari. Tada smo zaključili da njegovo ostanje na Kosovu i Metohiji nije dobro jer ne koristi ni crkvi ni narodu. Većina episkopa je, zato, zaključila da bi on trebalo da se povuče sa eparhije. Predlagali smo da se to učini na jedan bezazleniji način, ali on to nije prihvatio. Na kraju smo učinili ono što smo mogli i morali - razrešili smo ga eparhije. Znate, i u predveć, kad neko nije dobar direktor, zameni se. I u svim drugim prilikama tako biva, pa biva i u crkvi.

On je takvu odluku Sabora najpre prihvatio, mada nevoljno, rekavši da će je poštovati mada se sa njom ne slaže. I to je bilo sasvim normalno. Omogućili smo mu da ostane u zvanju, dobio je manastir po svom izboru, mogao je da radi zajedno sa nama, da dalje doprine crkvi. A onda je on jednoga dana napisao pismo u kojem kaže: poričem sve, ne priznajem ništa, ostajem episkop. Na taj način je povukao jedan veliki broj monaha iz raško-prizrenske eparhije, oni su napustili svoje manastire i našli se - nigde. Nažalost, u takvim prilikama, kada je odrekao posušnost Crkvi i zajednici sa Crkvom, Artemije je lišen čina episkopskoga. Normalan čovek bi to trebalo da prihvati i da se pokori tome. Ali, on to nije učinio, a sada čini ono što jedan normalan hrišćanin ne bi trebalo da čini.

Mada nema blagodat episkopsku, on obmanjuje i sebe i one koji ga slede. Umesto da vrati monahe u manastire, što smo ga molili, on zajedno sa njima služi u takozvanoj katekombnoj crkvi ili crkvi u egzilu, po podrumima, prčvarnicama i slično, na sablazan crkvi i narodu. Napravio je raskol, koji nikome ne koristi, ni crkvi, ni njemu ni njegovim sledbenicima. Nažalost, zbog takvog ponašanja biće izopšten iz crkve verovatno već na majskom Saboru. Jer, stvarati crkvu tamo gde nije crkva, to je i raskol i greh. Ipak, sve to je verovatno samo jedna epizoda našeg vremena. Manji broj vernika koji ga slede, svakako, doći sebi, i prihvatiti jedino pravo objašnjenje i tumačenje ovoga događaja. Vraćiće se crkvi, što je sasvim normalno, jer - nema crkve van crkve. ■

NOVI NIŠKI EPISKOP

● **Ko se pominje kao najozbiljniji kandidat za episkopa niškog?**

- To ja ne znam. To će se znati na Saboru.

● **Koliko su kao kandidati relevantni episkop braničevski Ignjatije, vikarni episkop Antonije, episkop Porfirije ili vikarni episkop Atanasije Rakita, koji se nezvanično pominju?**

- Koliko su relevantni pokazaće se kada bude izvršen izbor novog episkopa.

● **Rekli ste to na način kao da sigurno neće biti ni jedan od njih?**

- Ne znači, može da bude. To su mišljenja, možda i neke želje nekih, i sve je to lepo i dobro. Ali Sabor će doneti odluku tek kada dobro sagleda stanje i potrebe.

Život između neba i zemlje

Milinko Bujišić

Davno je ovo bilo.

U školi su nam govorili da nema boga, a u kući su tvrdili da ga ima. Ako bismo u školi, kojim slučajem, rekli da ima boga dobijali smo batine i slabe ocene, a ako bismo u kući rekli da ga nema prošli bismo gore nego u školi. Živeli smo između neba i zemlje. Mi, kršteni ismejavali smo nekrštene a i ni oni nam nisu ostajali dužni. Kao i u svemu što smo uvek bili podeljeni, na skoro idealne polovine, bili smo i u verovanju.

U našoj kući je bilo nas troje dece kršteno, a troje nekršteno. Potkazao je neko oca da kšćava decu pa zamalo nije ugrozio svoj položaj i svoj ugled u našoj mesnoj partijskoj organizaciji. Hteo je podjednako da poštuje i partiju i crkvu, da bude i tamo i ovamo, da bude dobro sa svima, a to je bilo teško izvodljivo.

Podela i u našoj kući bila je prisutna na svakom mestu. Isto kao i u školi, kao u državi, kao svuda. Nama, krštenima, nikakva nevaljalstva nisu bila dozvoljena, a nekrštenima je sve bilo oprošteno. Često se govorilo da oni nisu krivi što nisu kršteni, pa su pomalo bili žaljeni.

U vreme uskrsnjeg posta u našoj kući su postavljeni dva stola. Jedan za nas koji postimo, a drugi za nekrste. Ponekad smo mi njih zavide li što jedu masno, a oni nama na uzvišenim verskim osećanjima i na lepoti uzdržavanja. Niti smo mi razumeli njih, niti oni nas. Bili smo dva sveta u jednoj kući.

Koliko god da nam je teško padalo obavezno uskrsnje kupanje, mi smo to nekako uradili, a nekrsti su bežali od kupanja, ubeđeni da ih pravila vere ne obavezuju i govorili su da će da se kupaju kad budu oni hteli, a ne kad verska pravila nalažu. Za Uskrs su se nekrsti kucali nekuvanim jajima i pili ih tvrdeći da su mnogo ukusnija od naših našaranih i kuvanih. Kad smo se mi pričesćivali hlebom i vinom oni su nam terali inat pršutom i rakijom.

U ove dane, kad počnu da niču trave i kad iz svakog živog stvora izvlače svakakvo ludilo, otac nas je sve na Uskrs vodio u crkvu ne bi li nam ga bog smanjio. Pomagalo nam je prilično da prebrodimo tu prolećnu krizu. Kao i u svakoj kući u našoj je bio jedan član porodice, moj najmlađi brat, koji nije bio baš u vinkli i u visku, što se ka-

že, i njemu ništa nije moglo pomoći. Činilo nam se da mu je svakim danom bivalo sve gore. Svakakve jade je radio i niko mu ništa nije mogao. Kako su rasle trave tako je raslo i njegovo ludilo. Otac ga je krišom odveo i kod hodže, čuvenog po tome što čak i svakakve čini može skinuti, a kamoli obično ludilo. I kad su trave sazrele brat se unormalio, baš kako je hodža rekao.

Jednom sam i ja nešto zgrešio što nije prilično krštenom detetu, što me i sada sramota da kažem. Protumačeno je to time da je napravljena neka greška prilikom krštenja, da je pop preskočio jedan deo teksta u tom svečanom obredu i da se to tek sada na meni videlo. Odlučio je otac da me ponovo krsti i odveo kod popa, ali je ovaj to odbio tvrdeći da je sigurno sve dobro urađeno i da još nije čuo da se neko dva puta kšćavao. Sve se završilo na mom pokajanju, na koje sam kao kršten imao pravo.

Kad su popucale ideološke stegne i kad se počelo sve redom krštavati, i svi krsne slavi slaviti nastale su velike gužve u crkvama. Dešavalo se da mnogi nisu ni znali koja im je krsna slava, pa

su morali da se raspituju po selu. Jedan je, priča se, u toj žurbi da što pre pređe od ateiste u vernika, da što pre počne da slavi pogrešio pa je slavio tuđu slavu umesto svoje. To je tek saznao od slavskih gostiju, ali to je već bilo kasno jer je ručak osveštan i pojeđen.

Mnogi u našem kraju su po nekolike slave slavili, i svoju i ženinu slavu i nekakve preslave, ne bi li nadoknadili dogodišne propuštene slave. Što su nekad bili manji vernici posle su im slave bile sve veće i svečanije.

Tih godina na krštenje se u crkvama čekalo u redovima kao za hleb i mleko u prodavnicama. Dešavalo se da se istog dana krste deda, sin i unuk.

I moja braća su pozelela da se krste. Bili su odrasli ljudi ili matori konji, kako se kod nas govorilo. Posle krštenja sveštenik ih je pohvalio da su na krštenju bili mirni i da nisu plakali.

A što se tiče eventualnog poziva papi da tada dođe - to je stvar naše crkve, mi o tome razgovaramo, u dogovoru sa ostalim pravoslavnim crkvama.

Moje lično mišljenje je da će jubilej biti zgodna prilika da budu prisutni predstavnici svih hrišćanskih crkava.

Ali, neki imaju i drugačije mišljenje. O tome će razmisliti i odlučiti naš Sabor, a konačan stav verovatno ćemo imati u maju ove godine

Pred ljudskim licem Benedikta XVI

Darko Tanasković

U vreme kad se navršavalo prvih pet godina pontifikata Benedikta XVI, pojavila se više-struko zanimljiva knjiga *Svetlo sveta. Papa, crkva i znakovi vremena*, nastala iz šest sati razgovora koje je u letnjoj papskoj rezidenciji u Kastel Gandolfu s poglavarom Rimokatoličke crkve vodio nemački novinar Peter Sivald. Premda se obično kaže da pape ne daju intervjue, što se poglavito odnosi na prigodne medijske izjave nekim neposrednim povodima, ovo nije, kako stoji u Sivaldovom predgovoru, prvi slučaj u istoriji crkve da „jedan pontifex u obliku ličnog i neposrednog intervjua odgovara na pitanja“. Još 1982. godine je francuski pisac i novinar Andre Frost objavio razgovore s papom Jovanom Pavlom II, pod naslovom *Ne bojte se!*, preuzetim iz istorijskog Vojtilinog obraćanja vernicima, oktobra 1978. godine na Trgu Svetog Petra u Rimu, kojim se na početku svog dugog pontifikata predstavio svetu. Među kardinalima s kojima se tom prilikom Jovan Pavle II naročito srdačno pozdravio bio je, uz starog sunarodnika Stefana Višinskog, i Jozef Racinger, njegov buduću dugogodišnji najbliži i najpoverljiviji saradnik i naslednik na papskom tronu. Kasnije je i italijanski vaticanista Vitorio Mesori svoje razgovore s Jovanom Pavlom II sabrao u knjigu *Preči prag nade* (1994), koja se već iste godine pojavila i u prevodu na srpski jezik. Od današnjeg Vojtilinog poziva vernicima da se ne plaše i da otvore, štaviše da raskrile vrata Hristu, do izlaženja *Svetla sveta* prošlo je, bez obzira na sve mo-

guće privide i spekulacije, više od četiri decenije punog idejnog i doktrinarnog kontinuiteta u vodenju najbrojnije svetske crkve. Posle prve Racingerove petogodišnjice to je više nego jasno, o čemu svedoči i ova zanimljiva knjiga razgovora. Uostalom, kao i njegov prethodnik, kojeg uvek pominje s naglašenim poštovanjem i odaošću, i Benedikt XVI ističe hrabrost kao jednu od glavnih vrlina kojima se mora odlikovati papa, ali i svaki hrišćanin, što za njega danas prevashodno znači „ne prkloniti se diktatu mišljenja, nego delovati iz unutrašnjeg saznanja, iako ono donosi neprijatnosti“. Ako se nešto može izdvojiti kao obeležje prvih godina papske službe nesavladljivog kardinala Jozefa Racingera, dugogodišnjeg prefekta Kongregacije za učenje vere, onda je to upravo dosledno delovanje „iz unutrašnjeg saznanja, iako ono donosi neprijatnosti“. A neprijatnosti je imao, i to ne malih. Od komentara, neretko uvredljivih, koji su u delu evropske i svetske javnosti, najčešće one laičke i neckrvne, pa i anticrkvene, pratili njegov izbor, preko erupcije pedofilskih skandala u nekoliko zemljama, do nesporazuma s muslimanima posle predavanja u Regensburgu i afere Vilijamson, Benedikt XVI je neposredno po preuzimanju najviše dužnosti bio suočen s njenom tabuizacijom stranom.

S nepomučenom mirnošću i uverenosti da je u najboljoj veri činio sve što je bilo u njegovoj moći da Crkvu što dostojanstvenije i poštenije provede kroz sve savremene Scile i Haribde, papa Racinger u ovom otvorenom razgovoru otkriva da mu nikako ni-

ma, prelistaju nova izdanja u knjizarama ili pak popije kapučinu u nekom od rimskih kafea. O svemu tome, i o mnogo čemu drugom, uključujući čak i ideju o opravdanosti papske ostavke u određenim okolnostima, Benedikt XVI jednostavno i bez ustezanja progovara sa stranica knjige *Svetlost sveta*, iz čega i proizilazi njena najveća, jedinstvena vrednost – prilika da se Jozef Racinger, mahom predstavljajući, još dok je bio kardinal, kao kruti i zakopčani konzervativac, strogi, od stvarnog života udaljeni kabinet-ski, bezosećajni presuditelj života, sagleda u svom ljudskom, od stereotipnih predstava bitno različitom liku. Počevši od sećanja na dan kad je izabran za papu i kad se, umesto velikim mislima, prvo morao pozabaviti komplikovanim papskom odočom i iz praktičnih razloga povesti „uzurpani razgovor s Gospodom“, Benedikt XVI nas ne prestaje spontano uveravati u svoju nepatvorenu, iskonsku ljudskost, u skromnost i smernost koje su vrline samo onih istinski velikih ljudi i pravih hrišćana. Mnogi će reći da je to pre stvar promišljenog katoličkog vaspitanja i duboko uvrežene navike, pretvaranja čaka, nego prirodnosti i iskrenosti. Ne bih rekao, pored ostalog i na osnovu ličnog iskustva susretanja s ovim prijatnim, otmenim i odmerenim čovekom koji se, kako sam kazuje, zalaže za „povezivanje poniznosti i veličine sveštenstva“. A čak da sve i jeste u vaspitanju i navici poklanjanja dužne paze svakom čoveku i svakoj pojavi koja sve do o Tvorcu, neka je samo u ovom podivjalom i ogrubelom svetu više takvog vaspitanja i takve navike! Gde bi nam kraj bio!

ma, prelistaju nova izdanja u knjizarama ili pak popije kapučinu u nekom od rimskih kafea. O svemu tome, i o mnogo čemu drugom, uključujući čak i ideju o opravdanosti papske ostavke u određenim okolnostima, Benedikt XVI jednostavno i bez ustezanja progovara sa stranica knjige *Svetlost sveta*, iz čega i proizilazi njena najveća, jedinstvena vrednost – prilika da se Jozef Racinger, mahom predstavljajući, još dok je bio kardinal, kao kruti i zakopčani konzervativac, strogi, od stvarnog života udaljeni kabinet-ski, bezosećajni presuditelj života, sagleda u svom ljudskom, od stereotipnih predstava bitno različitom liku. Počevši od sećanja na dan kad je izabran za papu i kad se, umesto velikim mislima, prvo morao pozabaviti komplikovanim papskom odočom i iz praktičnih razloga povesti „uzurpani razgovor s Gospodom“, Benedikt XVI nas ne prestaje spontano uveravati u svoju nepatvorenu, iskonsku ljudskost, u skromnost i smernost koje su vrline samo onih istinski velikih ljudi i pravih hrišćana. Mnogi će reći da je to pre stvar promišljenog katoličkog vaspitanja i duboko uvrežene navike, pretvaranja čaka, nego prirodnosti i iskrenosti. Ne bih rekao, pored ostalog i na osnovu ličnog iskustva susretanja s ovim prijatnim, otmenim i odmerenim čovekom koji se, kako sam kazuje, zalaže za „povezivanje poniznosti i veličine sveštenstva“. A čak da sve i jeste u vaspitanju i navici poklanjanja dužne paze svakom čoveku i svakoj pojavi koja sve do o Tvorcu, neka je samo u ovom podivjalom i ogrubelom svetu više takvog vaspitanja i takve navike! Gde bi nam kraj bio!

Uskrs je praznik nade i vere u bolju budućnost i ljubav prema bližnjima. I ovogodišnja zajednička proslava Uskrsa neka nas podseti da kao zajedničke vrednosti negujemo toleranciju, ljubav, solidarnost, želju za mirom, napretkom i stvaranjem društva u kojem će svi ljudi dostojanstveno živeti. Čestitam Vam veliki hrišćanski praznik i neka Uskrs donese radost i dobro u naše domove.

gradonačelnik Sombora Nemanja Delić

Raditi intervju sa Papom

Peter Sivald

Kastel Gandolfo leti. Put do papine rezidencije vodi pustim seoskim ulicama. Na poljima se nije žito na blagom vetru, a u hotelu u kome sam rezervisao sobu plesali su veseli svatovi. Činilo se da je samo jezero, duboko dole u dolini, mirno i opušteno, veliko i plavo kao more.

Kao prefekt Kongregacije za doktrinu vere Jozef Racinger mi je dva puta dao priliku da napravimo intervju u samo nekoliko dana. Crkva ne sme da se krije, smatrao je, vera se mora objašnjavati, i ona može biti protumačena jer je razumna. Na mene je ostavio utisak mladog i savremenog čoveka, nije se radilo o čoveku koji cepidlački nego o čoveku odvažnog i radoznalog duha. Pouzdan učitelj, ali i nezgodan, jer vidi da gubimo stvari kojih se, u stvari, ne bismo smeli odreći.

U Kastel Gandolfu su se neke stvari promenile. Kardinal je kardinal, a papa je papa. Nikada od sada u istoriji crkve jedan pontifex nije u obliku ličnog i neposrednog intervjua odgovarao na pitanja. Sama činjenica ovog razgovora kazuje da je postavljen važan i nov naglasak. Benedikt XVI je obećao da će mi biti na raspolaganju tokom svog letnjeg odmora, od ponedeljka do subote, poslednje sedmice u julu, dnevno po jedan sat. Ipak, razmišljao sam, koliko će biti otvoreni njegovi odgovori? Kako ocenjuje svotu dosadašnji rad? Šta još namerala da učini?

Mračni oblaci su se nadvili nad Katoličkom crkvom. Skandal seksualnog zlostavljanja bacio je senku i na Benediktov pontifikat. Zanimali su me uzroci ovih pojava, kako se nositi s njima, ali i najveće papine brige u deceniji za koju naučnici tvrde da je odlučujuća za celokupnu budućnost planete. Kriza Crkve je jedno, a kriza društva nešto drugo. Te dve krize su u određenoj vezi. Hrišćanima se prebacivalo da je njihova religija imaginarni svet. Ali, zar danas ne upoznajemo sasvim drugačije, stvarne imaginarne svetove? Imaginarni svet finansijskih tržišta, medija, luksuza i mode? Nismo li svedoci kako modernom vremenu, koje gubi svoja merila vrednosti, preti opasnost da potone u bezdan? Postoji bankarski sistem koji uništava ogromnu narodnu imovinu. Živimo u takvoj brzini koja nas čini bolesnima. Postoji svet interneta na koji nemamo odgovore. Kuda, zaista, idemo? Smemo li da učinimo sve što možemo?

Ako pogledamo u budućnost: kako će sledeća generacija izaći na kraj sa problemima koje im ostavljamo? Da li smo je dovoljno pripremili i osposobili? Ima li nova generacija temelj koji daje sigurnost i snagu da se prebrode teška vremena?

Postoji i sledeće pitanje: ako hrišćanstvo na Zapadu gubi snagu koja oblikuje društvo, ko ili šta dolazi na njegovo mesto? Nereligiozno „civilno društvo“, koje u svom ustavu ne dozvoljava nikakvu povezanost sa Bogom? Radikalni ateizam, koji se snažno bori protiv vrednosti hrišćansko-judejske kulture?

U svakoj epohi bilo je pokušaja da se Bog proglasi mrtvim, da se čovek okrene onome što je na dohvata ruke, makar to bila i zlatna telad. Biblija je puna takvih priča. Tu je više pitanje slabe vere nego o silama izazova.

Kuda ide društvo koje se udaljilo od Boga, bezbožno društvo? Nije li baš 20. vek sproveo takav eksperiment i na Zapadu i na Istoku? Sa strahovitim posledicama kao što su izmučeni narodi, dimnjaci u koncentracionim logorima, grozni gulazi?

Upravnik papske rezidencije, veoma srdačan stariji gospodin, proveo me je kroz prostorije kojima se nije nazirao kraj. Poznavao je Jovana XXIII ali i sve njegove naslednike, šapnuo mi je. Ovaj sadašnji je veoma fin papa – i neverovatno vredan.

Čekali smo u jednom predsooblju, velikom kao dvorana za jahanje. Malo kasnije otvorila su se jedna vrata. Pojavio se papa, uopšte nije krupan. Pružio mi je ruku. Snaga mi je popustila, rekao je pozdravljajući me, skoro da se izvinyavao. Nije se, ipak, moglo primetiti da je zbog zahteva službe energija ovog čoveka zaista oslabila ili da je to uticalo na njegovu harizmu. Naprotiv.

Kao kardinal Jozef Racinger je upozoravao na gubitak identiteta, pravca, istine ako novo paganstvo zavladava čovekovim mišljenjem i delovanjem. Kritikovao je malograđanstvo „pohlepno društva“, koje se sve manje nada i ni u šta više ne veruje. Potrebno je da razvijamo novu osetljivost za ugrožena stvorenja, odlučno se suprotstaviti silama razaranja.

Na toj liniji se ništa nije promenilo. Od svoje crkve današnji papa želi da se nakon

tako da ih ne može zaobići nijedna generacija. Pitanja o smislu života. O kraju sveta. O novom Hristovom dolasku koji je nagovešten u Jevanđelju.

Šest sati intervjua s papom zaista je mnogo, a istovremeno i malo vremena. Tokom naših razgovora mogao sam da postavim malo pitanja, a za mnoga nismo mogli da idemo u detalje. Pri autorizaciji teksta papa nije menjao izgovorene reči, nego je samo uneo manje promene, tamo gde je smatrao da su potrebna preciznija činjenična objašnjenja.

Na kraju, poruka Benedikta XVI je dramatičan poziv crkvi i svetu, svakom pojedincu. On uzvikuje: ne možemo i dalje da se ponašamo kao do sada. Čovečanstvo stoji na prekretnici. Vreme je za osvešćenje. Vreme je za promenu. Vreme je za obraćenje. Tvrdi nepokolebljivo: „Ima mnogo problema koje moramo da rešimo, ali ih nećemo rešiti ako u središtu ne bude Bog, ako ponovo ne postane vidljiv u svetu.“

Na pitanju „da li je Bog tu – Bog Isusa Hrista – hoćemo li da priznamo ili će nestati?“, odlučuje se danas „u ovoj dramatičnoj situaciji sudbina sveta“.

Stavovi Katoličke crkve su za današnji način života postali velika provokacija. Navikli smo na tradicionalne, proverene stavove i načine ponašanja smatramo za nešto s čime treba raskrstiti u korist finijinih trendova.

Foto: Follet

strašnih slučajeva seksualnog zlostavljanja i zabluda podvrgne nekoj vrsti potpunog očišćenja. Neophodno je, nakon tolikih bespodnih rasprava i uzaludnog bavljenja samim sobom, ponovo upoznati tajnu jevanđelja Isusa Hrista, u svoj njegovoj kosmičkoj veličini. U krizi Crkve postoji i ogromna šansa, da se ponovo otkrije ono što je zaista katoličko. Zadatak je sledeći: pokazati ljudima Boga i reći im istinu. Istinu o tajnama stvaranja. Istinu o ljudskoj egzistenciji. I istinu o našoj nadi koja prevazilazi zemaljsku stvarnost.

Ne zgražavamo li se, odavno, zbog onoga što smo napravili? Ekološka katastrofa nezaustavljivo napreduje. Propadanje kulture poprima tragične oblike. Medicinsko-tehničkim manipulisanjem života, koji je do juče smatran svetim, brišu se i poslednje granice.

Istovremeno čeznemo za svetom koji je pouzdan i verodostojan, koji nam je blizak ljudski, koji nas štiti u malom i čini nam dostupnim ono veliko. Nije li nas baš takva situacija, koja nam ponekad izgleda kao kraj vremena, a međuvremenu prisilila da ponovo razmislimo o nekim suštinskim stvarima? Otklademo dolazimo? Kuda idemo? Postavimo pitanja koja izgledaju kao obična – ali koja gora sa velikim žarom u srcima,

Minhen, 15. oktobra 2010.

Tanasković / nastavak sa strane V

pretpostavlja i obnavljanje zaveta „poslušnosti, koji pripada temeljnim elementima starozavetne poruke“, a koja „sve više nestaje“. Ovaj zahtev, pogotovo njegovo sprovođenje, ni u samoj Crkvi ne nailaze, naravno, samo na odobravanje, pogotovo ako su obrazloženi i stavom da „kazna može biti izraz ljubavi“. Ali, moralna svest podrazumeva odricanje, jasan je ozbiljni i odlučni papa. Sloboda i odgovornost svakog čoveka treba da idu zajedno, pa utoliko pre sveštenstvo i monaštvo moraju davati primer jedne odgovornosti višeg duhovnog i moralnog reda.

Na putu ka „ispravnoj modernosti“, odnosno „zdravoj sekularnosti“ alternativa nikako ne može biti nemoć, odnosno napuštanje modernosti, i antiistorijski klerikalizam, smatra Benedikt XVI. Jedini izgledni, premda verovatno i najteži put vodi kroz borbu za jedinstvo vere i razuma, u čemu se takođe ogleda dubinski kontinuitet između shvatanja Vojtite i Racingera. Ne treba zaboraviti da je jedna važna enciklika Jovana Pavla II bila naslovljena baš *Vera i razum* (1998). U izboru njega kao profesora za papu Benedikt XVI je, štaviše, sklon da vidi prst Božijeg promišla i želje da u prvi plan njegove službe „dođe momenat razmišljanja“. Tom zadatku on se strasno i potpuno predao, nastavljujući tako svoje višedecenijsko teološko reinvanjanje. Papa ističe da „ne pokušava da napravi od sebe nešto što nije“, pa ni da liči na svog samosvojnog i neponovljivog prethodnika, ali zato dosledno ostaje ono što jeste, veliki posvećenik umnog pregalaštva i promišljanja ključnih bogoslovskih i filozofskih tema, pa je tako, pri preseljenju u vatikanskih odajama samo radnu sobu opremio svojim nameštajem, kako bi očuvao radni ambijent na koji je navikao. U tom ambijentu je bio osmišljen i Racingerov čuveni dijalog s uticajnim misliocem leve orijentacije Jirgenom Habermasom (2004), jedan od dosad najviših uzleta u sučeljavanju teološkog i filozofskog uma, izdat i u obliku knjige, pod naslovom *Dijalektika sekularizacije. O umu i religiji* (srpski prevod D. Stojanovića objavljen u Beogradu 2006). Na tragu iskustva iz te veoma podsticajne razmene mišljenja, u kojoj ništa načelno nije popustilo, ali su pronađene i neke važne zajedničke tačke oslonca u suočavanju s nezvesnom budućnošću čoveka i sveta, Benedikt XVI u *Svetlosti sveta* podseća na Habermasovu konstataciju da su danas potrebni teolozi kadri „da blago koje čuva njihova vera prevedu tako da ona u sekularnom svetu postane reč za taj svet“. Toj meti stremi ukupni teološki i pastirski napor sadašnjeg pape, što iz ove razgovorne knjige snažno izbija, s tim što je iskazano na pristupačan, ali ni u kom slučaju misaono i pojmovno komotani ili razliven način. Sve je doneto sažeto, koncizno i jasno, a istovremeno konverzacijski sveže i razumljivo, u čemu i jeste glavna osobenost, a biće, verujem, i korisnost ove nepretenciozne knjige. „Oklop čuvara vere u njoj se razbija u korist pastira“ Benedikta XVI i čoveka Jozefa Racingera. S papom se, jamačno, mnogi ni dalje neće slagati, pogotovo ateisti i agnostici, kojima je strano bilo kakvo duhovno, metafizičko objašnjenje sveta i odnosa u njemu, a koji naročito prema institucionalnoj, crkvenoj religioznosti gaje neskrivenu odbojnost. Sa skepsom će ovu knjigu u Srbiji verovatno dočekati i nemalo pravoslavaca, vernika i sveštenika, ali i laika, jer su naučeni i navikli da prema „Latinima“ valja biti krajnje nepoverljiv, čak i onda kad govore sasvim prihvatljivije stvari, kao, recimo, da je katolicima pravoslavlje „najbliže mesto“. Neka im, ipak, ne bude mrsko da je pročitaju. Škoditi ne može, a ako se ne pročitaju, biće propuštena prilika za ogledanje u ogledalu koje u mirnoj, saradnički ispuženoj ruci drži čovek neuporedivo bliži od uobičajene predstave o rimskom papi. Benedikt XVI, uostalom, i ne traži i ne očekuje nešto više od prihvatanja izazova da se i bez sposobnosti spoznaje puta ka Bogu svetovnjaci počnu vladati kao da Bog postoji (*etsi Deus daretur*), umesto što se do krajnjih konsekvenci dovodi izvorno prosvetiteljski stav prema temeljnim moralnim normama koje bi važile i da Bog ne postoji (*etsi Deus non daretur*). Ne morate verovati u Boga, ali biste mogli pokušati da se ponašate kao da ga ima! Posle svega što nas je zadesilo bez Boga, vredelo bi bar probati. U ogledu *Evropa u krizi kultura* (2005), napisanom povodom dobitanja Nagrade Sveti Benedikt, koja mu je uručena u najstarijem benediktinskom samostanu u Subjaku, samo petnaestak dana pre nego što će postati Benedikt XVI, Jozef Racinger je neverujučima učinio ovu pomalo neočekivanu paskalovsku preporuku i ponudu. Kao papa, on je sve uverenije drži otvorenu, pored ostalog i ovim *Svetlom sveta*. Neki su o njoj počeli ozbiljno razmišljati. Zašto ne pročitati i ne razmišljati? ■

Predgovor srpskom izdanju *Svetla sveta*, koje uskoro izaći iz štampe

Dr Ladislav Nemet, biskup zrenjaninski

U poslednjoj deceniji jasno se vidi približavanje dveju prastarih crkava

Vesela Laloš

Dr Ladislav Nemet (László Németh), biskup zrenjaninske mitropolije, svetnik i redovnik iz reda Družba reči Božije, doktor teologije, erudita, i poliglota osoba je bogate duhovničke biografije. Teološku gimnaziju završio je u Subotici, studirao filozofiju i teologiju u Poljskoj, a doktorirao na dogmatici teologije Gregorijani u Rimu. Službovao je na Filipinima kao misionar 1987. godine, u Austriji u Medlingu predavao dogmatiku, a bio je profesor i na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove u Zagrebu. Radio je i u diplomatiji, u periodu 2000-2004. godine u Beču, kao saradnik izaslanjaca Svete stolice pri Kancelariji Ujedinjenih nacija. Papa Benedikt XVI imenovao ga je za zrenjaninskog biskupa 2008. godine. Intervju za Danas sa msgr. Nemetom počinjemo jednom od najaktuelnijih tema hrišćanskih crkava – šta za hrišćane predstavlja jubilej koji se obeležava 2013. godine, odnosno 17 vekova od potpisivanja Milanskog edikta.

– Odmah na početku hteo bih da objasnim da takozvani Milanski edikt nije napisao samo Konstantin Veliki, nego i njegov suvladar, tetrahric Licinije Avgust.

Ova odluka potvrdila je neke ranije donesene zakone, koji su, sada uklopljeni u jednu novu, potpuniju formulu, dali slobodu hrišćanima i hrišćanskoj veroispovedi. Ista ta odluka vratila je i otetu imovinu hrišćanskim zajednicama, a garantovala finansijsku pomoć za gradnju hramova i održavanje crkvenog života. Hrišćanstvo, kao zvanična religija celog Rimskog carstva, prihvaćeno je tek 380. godine.

Milanski edikt je ne samo dao mogućnost hrišćanima da slobodno žive prema svojoj religiji, nego je stvorio i pravno-administrativno-finansijske okvire za delovanje Crkve. Vratila se oteta imovina bogatim hrišćanima. To je bilo i te kako važno, jer je oko 313. godine hrišćanstvo bilo religija kulture, gradanstva u današnjem smislu reči, a okupljala je puno bogatih ljudi.

Edikt je takođe odredio da država treba da se brine za dobro Crkve i u budućnosti: na to se odnosi deo Edikta koji naređuje da se hrišćanima daje iz državne kase za gradnju hramova i održavanje crkvenog života.

Tu se nalaze počeci onog istorijskog razvoja, koji je doveo i do današnjih pravno-administrativno i društveno prihvaćenih principa razvoja Evrope na hrišćanskim temeljima, a isto tako i do

principa da svaka država, prema vlastitim odlukama, ali svakako pozitivno, treba da podupire praktikovanje religije.

• **Kako komentarišete trenutni stav da poglavar Katoličke crkve ipak ne dođe na tu važnu proslavu, i to zbog nekih gotovo dnevnih (ili istorijskih, kako ko tumači) političkih pitanja?**

– Mislim da je pitanje dolaska poglavara Katoličke crkve u Srbiju dosta kompleksna realnost. Ako bismo hteli kratko da nabrojimo samo neke elemente, onda svakako ne bismo smeli da izostavimo – prema mom mišljenju – sledeće stvari.

Sa katoličke strane hteo bih da naglasim da dolazak pape nije samo dolazak jednog od patrijarha hrišćanstva, nego je to dolazak predsednika jedne nezavisne, suverene države (Svete stolice), koja ima diplomatske odnose sa više od 180 država sveta, među njima i sa Republikom Družbe Isusove u Zagrebu. Radio je i u diplomatiji, u periodu 2000-2004. godine u Beču, kao saradnik izaslanjaca Svete stolice pri Kancelariji Ujedinjenih nacija. Papa Benedikt XVI imenovao ga je za zrenjaninskog biskupa 2008. godine. Intervju za Danas sa msgr. Nemetom počinjemo jednom od najaktuelnijih tema hrišćanskih crkava – šta za hrišćane predstavlja jubilej koji se obeležava 2013. godine, odnosno 17 vekova od potpisivanja Milanskog edikta.

• **Što se tiče nekatoličkih argumenata, znači onih koji su vezani uz dnevnu politiku, ili crkvenu politiku, tu svakako ima još više interesantnih činjenica. Kakav bi bio stav Moskve prema njegovom dolasku u Srbiju? Kakav je konačan stav Srpske pravoslavne cr-**

kve prema dolasku poglavara Katoličke crkve u Srbiju?

– Jedna stvar se čini sasvim jasnom: papa je bio pozvan da poseti Srbiju i Crnu Goru, a isto tako i Republiku Srbiju, i to u oba slučaja poziv su izgovorili predsednici (Marović a kasnije Tadić). Iz ovog je jasno da barem na čisto političko-diplomatskom nivou problema nema. Ali isto tako znamo da nema „čisto“ političkih kriterija ni po kom pitanju, a ne samo u ovom.

Ja lično mislim da bi dolazak poglavara Katoličke crkve u Republiku Srbiju, da li u Niš 2013. godine ili bilo kada pre ili kasnije, pokazao da Srbija postaje sve zreliji kandidat za evropsku integraciju i uključivanje naše države u međunarodne tokove. U Evropi postoje samo tri-četiri države u kojima još nije bio nijedan poglavar Katoličke crkve. Zar moramo baš i mi da budemo među njima? Poglavar Katoličke crkve bio je u Grčkoj i u Rumuniji, gde je većina stanovništva pravoslavne vere, i nije došlo ni do zemljotresa, ni do cunamija.

• **Da li se uprkos tome može govoriti o približavanju Pravoslavne i Katoličke crkve – kako u smislu čvrste saradnje, tako i na planu ekumenizma?**

– Ja mislim da se u poslednjih 10 godina vidi jedno jasno približavanje ovih dveju prastarih crkava i to baš tamo gde je Evropa najviše u krizi: u zajedničkim stavovima oko odbrane hrišćanstva kao religije Evrope. I Katolička i Pravoslavna crkva podržavaju hrišćanske vrednosti u našim kulturama, podržavaju takozvanu „kulturu života“ (poštovanje ljudskog života od trenutka začeca pa do prirodne smrti), borimo se zajedno za očuvanje hrišćanskih simbola u Evropi

I Katolička i Pravoslavna crkva podržavaju hrišćanske vrednosti u našim kulturama, podržavaju takozvanu „kulturu života“ (poštovanje ljudskog života od trenutka začeca pa do prirodne smrti), borimo se zajedno za očuvanje hrišćanskih simbola u Evropi (kao prošle godine o pitanju časnih krstova u javnim prostorijama, a posebno školama u Evropskoj uniji)

(kao prošle godine o pitanju časnih krstova u javnim prostorijama, a posebno školama u Evropskoj uniji). Ne smemo ovde da zaboravimo niti takve teme kao što su porodica i brak, prihvatanje dara života, i odgovornost hrišćana za stvoreni svet, za ekologiju i budućnost naše planete.

• **Nedavno je u Subotici održana Međunarodna biskupska konferencija, a jedna od glavnih tema bilo je pitanje urušavanja porodičnih i drugih etičkih vrednosti u našem društvu. Kako Vi kao duhovnik i kao intelektualac vidite taj problem?**

– Mislim da je ovo i te kako važno pitanje za naše društvo. Svi vidimo da je sve više razdvoja, ogroman je broj abortusa, stanovništvo države Srbije opada zastrašujućom brzinom, mladi intelektualci u sve većem broju napuštaju našu državu. Danas naše društvo, ili bolje rečeno, oni koji vode ovo društvo, nemaju snagu ili znanje probuditi u ljudima nadu u bolju budućnost, nadu u pozitivne vrednosti, koje su dobre za celu zajednicu. Stara grčka poslovice kaže da riba smrdi od glave, mislim da smo mi sada u takvoj situaciji, ljudi na položajima malo se zauzimaju za prave hrišćanske vrednosti, kao na primer pravo na rad, na dobivanje redovite plate, socijalnu pravdu, pomoć siromašnima, da spomenem samo neke stvari. Isto tako u radu sa mladima vidimo da je sve veći problem da se u školskim ustanovama gubi autoritet nastavnika, a roditelji svaljuju svu odgovornost na učitelje. Vaspitanje dece je zadatak roditelja, u prvom redu, i tu niko ne može da ih zastupi.

• **Urušavanje sistema vrednosti na kojima počiva i hrišćansko učenje u našem društvu počelo je nekako u vreme kada je ponovo proklamovana sloboda ispovedanja religije i započeo masovni povratak u crkve. Tako da, recimo, imamo vrlo transparentno ispoljavanje religioznosti kod mnogih pa i javnih ličnosti dok na drugoj strani njihovi svetovni postupci nikako nisu u skladu sa hrišćanskim vrlinama. Kako je sve to moguće?**

– Ja mislim da ne smemo da zaboravimo da je skoro 50 godina na našim prostorima vladao jedan komunistički režim, koji je otvoreno bio anti-religiozan. Znači, borio se protiv svih religija. Tek pred kraj, pre nego što je totalno propao, taj sistem je počeo polako da toleriše sve više i više religije i praktikovanje religije.

Pošto se danas slobodno praktikuje religija, ona je i više prisutna u medijima, u javnom životu, pa se i postupanje onih koji se „diče“ svojom religioznošću, jače vidi i zapaja. Ako je neko religiozan, ne znači automatski da će biti i pošten građanin jedne države. Imamo primere u celoj istoriji čovečanstva da se religija i religijski osećaji mogu manipulisati i to jako lako i za ciljeve, koji uopšte nisu u skladu sa samim učenjem religije (pitanje nasilja, terorizma, ogromna korupcija u javnom životu).

• **Da li se može govoriti o zloupotrebi religije i Crkve u političke svrhe, budući da političari često u svoje delovanje uključuju i Crkvu, i obrnuto?**

– Mislim da sam u ranijem odgovoru dotakao ovo pitanje, barem prvi deo ovog pitanja. Što se tiče uloge Crkava i religijskih zajednica u Republici Srbiji, mislim da su one sada u jednoj novoj ulozi (mogućnost slobodnog delovanja, religija u školama), ali da još nisu sasvim spremne na sve izazove, koje donosi moderan svet. ■

Papa u Srbiji

Nekad se govorilo da zemlje u kojima nisu gostovali Rolingstonsi i Papa i ne pripadaju civilizovanom svetu. Naravno da znamo da je ovo samo jedna zgodna doskočica, ali ipak ne treba odbaciti sva njena značenja. Ni Mik Džeger ni Sveti otac nisu tako, na primer, zalazili iza one famozne *gvozdenih zavese*. Ona formalno jeste nestala pre njihovih dolazaka u te krajeve, ali – verovatno sa više razloga – uzima se da je suštinski podignuta tek onda kad su onamo stigle ove ikone modernog doba. Simbolika čitavoga ovoga skeča postaje, dakle, puno jasnija. Dobija izgled epohalnog događaja.

Antoninijem, mogli smo čuti da postoji načelno raspoloženje da Papa dođe, ali u *najboljem mogućem momentu*. Nije reč o uslovima. Radi se samo o tome da se steknu dobre okolnosti, među kojima su svakako odlučujuće te, da oko dolaska postoji puna saglasnost Andrićevog venca i Patrijaršije. Tada bi, smatra se, i Papina poseta imala svoj puni smisao, i efekat, budući da Papa ujedinjuje u sebi titule verskog poglavara i državnog suverena.

Naša javnost nije akklamirala posetu, sigurno i stoga što ona (poseta) ipak još nije bila *neposredno* na dnevnom redu, ali – što je možda indikativnije – nikad još nije ni ustala protiv nje. Burna vremena Konkordata su davno iza nas? Verujemo da jesu. I ostavimo po strani i to i *mračnu blogosferu*. Tamo ni benignije stvari ne mogu računati na dobrodošlicu, nekneli ova koja ipak ima svoju određenu složenost. Hoćemo da kažemo da je realno očekivati glasove protiv, naročito one sa krajeva društvenog spektra, ali da bi oni mogli ostati manjina kao što i sad izgleda da jesu. Treba biti fer pa kazati da *pape kao takve* u tradicionalnom srpskom mnenju – kako se god ono uzimalo – nemaju neko zavidno mesto na skali opštih simpatija. Puno je tome razloga. Iskustva iz nekih kritičnih trenutaka istorije nisu uvek bila dobra. Ali, simpatije se ne samo gube nego i stiču, i Benedikt Šesnaesti u tome ima bolje izgled nego mnogi njegovi prethodnici. Papa Vojtita je – imamo svedočenja iz prve ruke – Patrijarha Pavla recimo *držao duboko u svome srcu*. Pa ipak, zbog ambivalentnog stava u raspadu Jugoslavije i u vremenu ratova, nije u našem usmenom predanju uzeo ni približno ono mesto koje već inače ima u svetskoj zajednici. Današnji Papa, s druge strane, dobija ovde kredite zbog rezervisane pozicije Vatikana u odnosu na nezavisnost Kosova. Njegova komunikacija sa Srpskom crkvom na terenu, još dok je bio biskup pod rodnim imenom Racinger u Nemačkoj, takođe nije ostala neprimećena. Podsticanje dijaloga između crkava, isto tako. Na kraju, ali ne i najmanje važno, sve to kruniše Benediktova intelektualna harizma. Njegovi radovi koji su prevedeni na srpski,

ili na jezike koje Srbi razumeju bez prevođenja, svedoče o tome da je reč o vodećem misliocu ovoga doba. Racingeru papa verovatno nije bio neophodan, ali je papi Racinger itekako dobrodošao. I varaju se oni koji misle da go tu neće preporučiti našoj publici, za koju se drži da je generalno uzev profana, i, još gore, da je isprofanisana.

Veliki umovi ovde su mitovi, oni postoje kao takvi, kao istina po sebi, i kao istina za sebe, i Benedikt bi mogao poneti tu auru.

Uza sve, ne treba zanemariti činjenicu da je katolička zajednica, koja u Srbiji nije mala, deo upravo ove javnosti o kojoj govorimo. Ona bi, po prirodi stvari, pozdravila dogovor o poseti Svetog oca, svakako ne samo kao znak jačanja sopstvenog verskog identiteta i slobode u ispovedanju svoje vere, nego i kao dokaz da se u Srbiji šire prostori tolerancije i ekumene.

Rezerve prema Papinome dolasku u Srbiju bile su, i ostale, u Srpskoj pravoslavnoj crkvi, i to je ta karika koja nedostaje. Uvek se nađe nešto, i uvek se nađe neko! Ne samo radi nekog balansa, međutim, umesno je reći da nisu u pitanju tek pulka zanovetanja, mada i toga ima. Niko Srpskoj crkvi, na primer, ne bi smeo zameriti to da ona hoće da vodi računa o tome šta je u ovome pitanju mišljenje Ruske crkve. Trebalo bi joj prigovoriti tek u slučaju ako bi se stav Moskve uzeo kao befel. Na sreću, ni tu stvari ne stoji u mestu. Ovaj je autor od više vladika imao prilike čuti da su oni spremni pozdraviti Papin dolazak u Srbiju. Još važnije, Patrijarh Irinej toj je temi po pravilu davao pozitivan kontekst. Doduše, snažnije dok je bio vladika u Nišu nego danas kad je na tronu. Ali, ako ćemo dubinski tumačiti njegovu izjavu koja stoji na tri stranice ne ove koju čitate, onda je skoro nedvosmisleno da će se on na predstojećem majsom Saboru založiti za izlazak iz limba. Povoljna je okolnost ta da bi se poziv Papi vezao za obeležavanje visoke godišnjice Milanskog edikta, i proslave u Nišu, 2013. U diplomatskoj formuli, to bi trebao biti prvenstveno multilateralni a ne bilateralni susret, što je još jedna poluga da se ohrabri i podrži poziv Papi. Srbija bi se sa Papom u Nišu u toj godini pojavila na svetskoj sceni, Vatikan bi se pojavio u jakoj tvrdavi pravoslavnog sveta, Patrijarh Irinej bi via facti postao *istorijski* patrijarh. I sad pošteno recimo: ima li nekoga ko u ovome gubi? ■

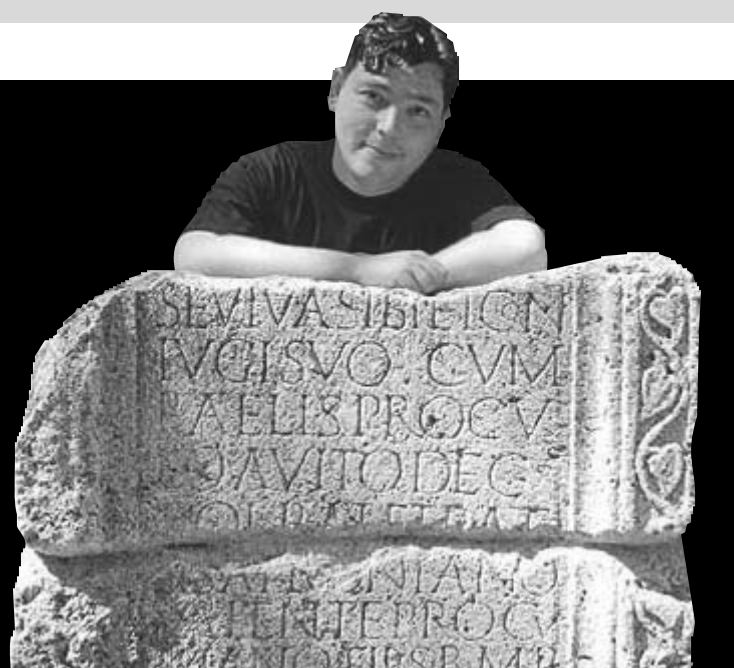
SPECIJALNI IZVEŠTAJ

Radivoj CVETIĆANIN

Konstantin Veliki, trinaesti apostol

Dejan Stojiljković

F lavije Valerije Konstantin jeste jedan od istorijskih vladara čiji su akti tokom života bukvalno odredili dalju istoriju ne samo hrišćanske Evrope nego i nama danas znane civilizacije. Paradoksalno, veliki broj enigma okružuje njegov život i delovanje, a prva od njih vezana je za Konstantinovu godinu rođenja gde se ne zna tačno da li je rođen 271. ili 273. godine. Ono što je sigurno, jeste da je Konstantin došao na svet u Nišu (tadašnjem Naisu) 27. februara kao sin visokog rimskog oficira Konstancija Hlora i (što je veoma čudno, imajući u vidu tadašnje rimske običaje) proste žene, kći skromnog gostioničara, Jelene, koja će kasnije postati hrišćanska svetica. Još u mladosti, Konstantin se istakao kao odvažan i sposoban vojnik prateći Galerija u pohodima na podunavske varvare. Nakon smrti oca, Konstantin je 306. godine od strane vojnika izglasan za novog avgusta, to se desilo u Jorku (današnja Velika Britanija), gradu u kome se danas nalazi najprepoznatljiviji spomenik imperatoru. U godinama sukoba oko vlasti koje su usledile Konstantin je izašao kao pobednik. Otrprike u to vreme rađa se hrišćanski mit o Konstantinu kao od Boga odabranom reformatoru, a sve je počelo mističnim događajem koji se desio 312. godine na Konstantinovom putu za Rim.

Prema Laktanciju, Konstantinu se ukazala vizija (ili je čuo glas) u snu, u noći pred bitku kod Milvijskog mosta, naloženo mu je da na štitove svojih vojnika stavi znamenje Spasitelja. Taj nebeski znak je napravljen tako što je koso napisano slovo H savijeno na gornjem kraju, čime se dobija crux monogramica, svojevrsna skraćunica za reč „Hrist“. Po drugoj verziji, Konstantin je na nebu, iznad sunca, ugledao svetlosni krst sa natpisom „ovim pobeđuj“ (rovro vukca). Car nije bio siguran u značenje vizije dok ga u snu nije posetio Hrist i preporučio mu da napravi zastavu u obliku znaka viđenog na nebu i iskoristi ga u bici. Sutradan, Konstantin je naredio da se iskuje vojni steg (labarum) sa vencem na vrhu u kome su se nalazila spojena grčka slova H i R u vidu Hristovog monograma. Taj labarum nošen je ispred trupa i one su ga sledile kao zvezdu vodilju.

„Hiro“ simbol je u poslednje vreme doživio pravu ekspanziju, možete ga videti svuda, a mnogi ga i pogrešno tumače jer ga je jedna domaća desničarska organizacija upotrebila za vizuelno oblikovanje svog logoa. Sam simbol je i te kako prisutan na arheološkim nalazištima širom antičkog Naisa, nalazi se u bazilikama i katakombama, a Turistička organizacija grada Niša danas štampa majice sa ovim motivom. Njegovo značenje je relativno jednostavno i simboliše osnovnu

dogmu hrišćanstva o Bogu kao polaznoj i ishodišnoj tački svega. Na ovaj način je, u stvari, Konstantinu poručeno da je Hristos početak i kraj svega, alfa i omega. Pre Hiroa, do sredine 4. veka uobičajeni zaštitni znak hrišćana bila je riba (ih-nus).

Nakon ovog mističnog događaja, car je odlučio da sledi Boga koji mu se ukazao i okupio je oko sebe hrišćanske sveštenike od kojih je zatražio da ga upute u Hristovu veru. Postoji i treća verzija po kojoj je car video kako se na noćnom nebu formira krst od zvezda. Konstantin je pobeđio svog takmaca Maksencija u čuvenoj bici kod Milvijskog mosta i, nakon što se ovaj udavio u TIBRU, preuzeo upravu nad Rimom.

Projekat Velikog krsta kraj Niša u spomen na Konstantina Velikog

Konstantinova reformatorska i zakonodavna delatnost sigurno je najviše poznata kroz Milanski edikt i Vaseljenske sabore, međutim, malo je poznat edikt o toleranciji iz 311. godine koji je doneo za jedno Likinijem i Galerijem. Ovaj akt je na kratko uneo stabilnost i mir i zaustavio progone hrišćana. Ipak, on nikad nije u praksi zaživeo do kraja jer ga sam Galerije nije poštuovao, zato se čuveni Milanski edikt smatra značajnijim i sa punim pravom prekratnom koja je od hrišćanstva napravila veliku i dominantnu religiju.

Još jedan događaj iz Konstantinovog događaja je veoma bitan, a vezan je za njegovu majku Jelenu koja je imala veli-

ki uticaj na sina. Naime, ona je 327. godine u Jerusolimu pronašla krst na kome je Isus Hrist razapet. Evo šta o tome kaže carev biograf Sokrat Sholastik: *Jedan deo krsta Jelena je stavila u srebrni kivot, i ostavi ga onde u spomen svedocima kasnijih vekova, a preostali deo krsta posla caru. On delove krsta stavi u svoju statuu, nadajući se da će mesto u kome je takva dragocenost, biti spašeno. Statua o kojoj je reč, nalazila se na sredini „otvorenog mesta“, koje se zvalo Konstantinovo, a beše postavljena na visokoj porfirnoj koloni (postolju). Ja sam napisao onako kako sam čuo o tome, a ovakvo kazuju i svi stanovnici Konstantinopolja. Do cara su došli i klinovi kojima je Hristos bio prikovan za krst. Jelena ih je na-*

đinstvo rimskog prava, helenske kulture i hrišćanske vere.

O samom osnivanju Konstantinopolja prvi opširnije piše Sokrat Sholastik: *Car je nakon Sabora dane provodio u radosti, i čim je proslavio spomen svog dvadesetogodišnjeg carstvovanja, odmah je počeo da zida crkve, kako po drugim mestima, tako i u gradu koji je prozvan njegovim imenom. Najpre je grad opasao zidanim bedemom, pa je onda gradio zgrade, sve lepšu od lepše, i tako je proširio grad i izjednačio ga sa carskim Rimom, a onda dade ime gradu Konstantinopolj, a takode izdade zakon kojim se ovaj grad naziva i Drugi Rim. Ovaj zakon beče isklesan na stubu od kamena, i nalazio se na „Vojničkom groblju“, blizu statue cara na konju. U gradu je sagradio i dve crkve: jednoj dade ime hram mira, a drugoj hram Apostola. I ne samo da je gradio hrišćanske hramove, nego je ružio neznabožičke bogomolje.*

O Konstantinovom doživljaju vere dosta se raspravljalo, ali najviše je o tome rekao on sam kroz dokumente koje je ostavio. U pismu persijskom caru Šaporu 333. on nadahnuto govori o svom odnosu prema veri i shvatanju Božanskog: *Bog kome se klanjam je onaj čiji znak moje odane trupe nose na svojim ledima, idući svuda gde ih pravedni ciljevi vode, i nagrađujući me svojim sjajnim pobedama. Priznajem da se klanjam ovom Bogu sa večnim sećanjem. O njemu, koji boravi visoko na nebesima, razmišljam čistim i neukaljanim umom. Pred njim klečim, kloneći se od vratne krvi, svih neprijateljskih i zlokožnih govorkanja, sve vatre čarobnih reči i svakog skrnavljenja kojim je nezakonita i sramna zablude uništila čitave nacije i bacila ih u pakao.*

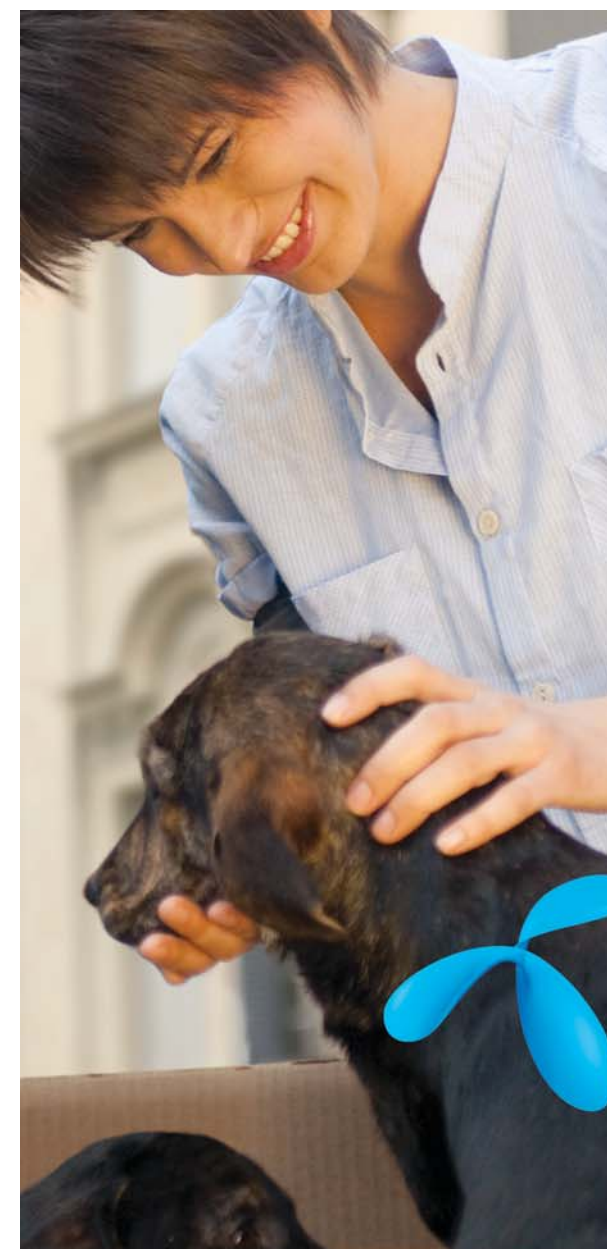
Konstantin umire u blizini Nikomedije 22. maja 337. godine neposredno pre početka pohoda na Sasanidsku Perziju. Njegovo krštenje organizovano je u žurbi a primio ga je iz ruke Evsevija Nikomedijskog. Sahranjen je u Konstantinopolju (današnji Istanbul) u kriptu u kojoj je bilo još 12 praznih sarkofaga i na taj način simbolički prikazan kao trinaesti apostol. Srpska pravoslavna crkva slavi ga 21. maja po julijanskom a 3. juna prema gregorijanskom kalendaru. Taj datum je takođe i gradska slava Niša.

Konstantinovo nasleđe je ogromno, i njegov značaj vremenom biva sve veći naročito kako se bliži godišnjica Milanskog edikta. U proslavi 1700 godina od donošenja ovog akta koji nije bitan samo za hrišćane već, u širem smislu, predstavlja jedan od temelja evropske demokratije i prava. Srbija ima posebno mesto jer je Konstantin rođen upravo ovde. Na nama je zato jedan odgovoran i težak zadatak, da se te 2013. godine dostojno odujemo velikom reformatoru, vojskovođi i državniku.

Šta je fascinantno kod Konstantina? Pa upravo ta dvojakost njegove ličnosti i njegovog delovanja i uticaja... To što je imperator uradio u pravom smislu obistinjuje onu čuvenu tezu o tome kako su čudni putevi Gospodnji i kako On svoje naume sprovodi tamo gde ih najmanje očekujemo i kroz ljude za koje nam se čini da nisu dostojni jedne takve misije. Tako je i jedan nehršćanin dao najveći doprinos hrišćanstvu u njegovoj istoriji a krštenje primio tek pred kraj života.

Radi se o čoveku koji se priklonio religiji čija je osnovna maksima „ljubi bližnjega svog kao samoga sebe“ a koji je istovremeno bez zadržke kretao na svoje neprijatelje ognjem i mačem. Njegovo delovanje je ustoličilo hrišćanstvo kao jednu od vodećih svetskih religija i u potonjim vekovima iznedrilo jednog Svetog Avgustina, Svetog Savu, Svetog Patrika... a opet, njegovi su se potomci, odmah po njegovoj smrti, međusobno sukobili oko toga ko će naslediti carski tron.

To nije ništa novo i ništa čudno kada je u pitanju istorija hrišćanstva, jer u samoj njegovoj biti jeste taj put od greha ka isкупljenju, od bogohuljenja ka posvećenju, od Savla do Pavla... Konstantin je prešao tu strmu stazu i na čudesan način, vođen nekom jačom silom, uspeo da postane verovatno jedan od najzaslužnijih za činjenicu da je hrišćanstvo danas jedna od najdominantnijih religija u svetu, štaviše, pitanje je da li bi danas bilo hrišćanstva i hrišćana da nije bilo Konstantina Velikog i da li bi Evropa kakvu je danas znamo, sa svojom istorijom, civilizacijskim dostignućima i vrednostima uopšte bila ono što jeste da temelje tih vrednosti nije postavio upravo ovaj veliki državnik rođen u Nišu.

SVE JE LAKŠE KAD ZNAŠ DA NE MOŽEŠ DA POGREŠIŠ.

UZ NOVI PAKET PRENESI I DOPUNI DOBIJAŠ UVEK ISTI RAČUN, MOGUĆNOST DOPUNE I IZBOR TELEFONA!

Samsung Star II 1 din uz PRENESI I DOPUNI 1.490

Samsung Champ 1 din uz PRENESI I DOPUNI 890

Samsung Monte slider 1 din uz PRENESI I DOPUNI 490

+ BESPLATNI RAZGOVORI SA 2 BROJIMA

+ BESPLATAN KLIK DO 6 MESECI

+ APLIKACIJA ZA KONTROLU TROŠKOVA

Odaberi Samsung Star II, Champ, Monte slider ili neki drugi telefon iz Telenor ponude i uživaj u novom paketu PRENESI I DOPUNI. Svakog meseca ćeš dobiti isti račun, a ako ti treba još kredita, možeš da se dopuniš kao prijepid korisnik. Sve što ne iskoristiš, prenesi u naredna 3 meseca i odaberi dva broja u mreži koja ćeš pozivati potpuno besplatno čak i ako nemaš kredita. Na adresi wap.telenor.rs/111meni možeš da preuzmeš posebnu 111 MENI aplikaciju, uz koju ćeš u svakom trenutku moći da pratiš stanje na svom račun. Očekuje te i do 6 meseci besplatnog surfovanja uz Telenor KLIK. Poseti Telenor, Tehnomobile ili Handy prodavnicu!

Osnovna mesečna preplata za paket PRENESI I DOPUNI 490 iznosi 490 dinara, preplata za paket PRENESI I DOPUNI 890 iznosi 890 dinara, a preplata za paket PRENESI I DOPUNI 1.490 iznosi 1.490 dinara. Navedene cene telefona važe uz ugovornu obaveznu od 24 meseca.

Kontakt centar: 063 9000 www.telenor.rs

telenor Dobre stvari pokreću svet.

Telenor mobile handy

Srđan Jovanović Maldoran

Religiji se dosta piše, kako na ovim prostorima, tako i u svetu. Jedina razlika - veoma značajna doduše - jeste u nivou profesionalnosti na kojem se diskutuje o religiji vode. Doslovce hiljadama godina, u diskursu o religiji nije bilo ni trunke profesionalnosti, jer je ista zatrla svaku nauku i filozofiju. Sa ubistvom poslednjeg filozofa, Hipatije Aleksandrijske (što je učinila hrišćanska rulja, pratioci biskupa Ćirila) i sa zatvaranjem Platonove Akademije, Evropa je bila zavijena u religijsko crnilo i epistemološko ništavilo. Tek je s početkom renesanse, a potom veoma postepeno tokom epohe prosvetiteljstva, zatim kroz radove Ničea, D'olbaha i Rasela, dolazilo do gradualnog povratka i razvoja naučnih metoda, koje će omogućiti shvatanje ne samo religije, nego i skoro svih instanci funkcionisanja društva, pa i samog kosmosa. Tek nedavno, pak, pod upornim naletima najvećih svetskih mislilaca poput Prokinsa, Sagana i drugih, došli smo do razvoja evolucione psihologije, nove nauke snažnog eksplanatornog potencijala koja će vrlo brzo, pred kraj XX veka, objasniti i samu religiju. Jer, budimo realni, shvatiti jedan religijski praznik nije moguće ako se ne usklade sa svojim simbolima i glavnim likovima priče (zec, jaje, Isus), stariji je mnogo od svakog hrišćanstva, dok se za lik Isusa Nazarećanina može lako reći da je i sam stariji od sebe, jer je on samo jedan od mnogobrojnih nazovi-spasitelja u svetu prepunom soteroloških religija.

Kao metafora, otelotvorenje Sunca, koje posle tri dana „ležanja“ u najnižem položaju na horizontu kreće da se uzdiže na nebu, tako je i Isus morao da „sačeka“ tri dana kako bi „uzleteo“. Poznavaoacima starih mitologija je povezanost i potpuna konfuznost u činjenici da su elementi Uskrsa smešani sa Božićem više nego jasna.

Današnji Uskrs vidimo na istom mestu u kalendaru kada je nekada slavljena paganska božica Eostre (Ostara), dok u engleskom jeziku možemo primetiti i morfološku sličnost sa rečju „Uskrs“ tj. Easter. Ostara, kako je opisuju Jakob Grim, boginja je svetlosti, zore. Dakle - u potpunosti odgovara teoriji po kojoj je Isus, u stvari, manifestacija svetla, to jest Sunca. Uskršnji simboli - Uskršnji zeka i uskršnja jaja - poznati su u paganim kao simboli plodnosti. Da je jedno jaje simbol plodnosti, možda nema ni potrebe pominjati testise i jajnike. Važno je primetiti interreligijsku koheziju, gde iz jedne religije proističe druga, zajedno sa velikim brojem različitih elemenata, koji tokom vremena postaju dominantni i karakteristični samo u određenom trenutku, kada ljudi postaju ubeđeni kako je upravo „naš Uskrs“ nešto veoma karakteristično za „našu religiju“. Što se tiče bilo koje religije, „naša“ je uvek, naravno, najbolja. Uskrs, sa svojim simbolima i glavnim likovima priče (zec, jaje, Isus), stariji je mnogo od svakog hrišćanstva, dok se za lik Isusa Nazarećanina može lako reći da je i sam stariji od sebe, jer je on samo jedan od mnogobrojnih nazovi-spasitelja u svetu prepunom soteroloških religija. Činjenica da je Uskrs prožet simbolima plodnosti, a da se to ne zna, tipično je religijska. Religija, naime, prezire plodnost, seksualnost, kao i sam čin seksualnog opštenja. Kako se svojevremeno izrazio Rasel, jedna od najdugotrajnijih instanci hrišćanstva je njegov prezir prema telu, telosnosti i seksualnosti. Religijski neznanje, pak, omogućilo je da simboli seksa ostanu u jednom od najvažnijih hrišćanskih praznika. Setimo se Onfreove deskripcije religije kao epistemološke praznine - religija i neznanje idu rame uz rame.

Nemate potrebe da slavite Uskrs. Niko nije oleteo na nebo, niko se nije ponovo rodio, i niko nema oca na oblacima. Možete, dočude, da uzmete jedinu prirodnu i pozitivnu instancu koju Uskrs nudi - proslavu plodnosti. Uživajte.

Uskrs, sa svojim simbolima i glavnim likovima priče (zec, jaje, Isus), stariji je mnogo od svakog hrišćanstva, dok se za lik Isusa Nazarećanina može lako reći da je i sam stariji od sebe, jer je on samo jedan od mnogobrojnih nazovi-spasitelja u svetu prepunom soteroloških religija.

Činjenica da je Uskrs prožet simbolima plodnosti, a da se to ne zna, tipično je religijska. Religija, naime, prezire plodnost, seksualnost, kao i sam čin seksualnog opštenja. Kako se svojevremeno izrazio Rasel, jedna od najdugotrajnijih instanci hrišćanstva je njegov prezir prema telu, telosnosti i seksualnosti. Religijski neznanje, pak, omogućilo je da simboli seksa ostanu u jednom od najvažnijih hrišćanskih praznika. Setimo se Onfreove deskripcije religije kao epistemološke praznine - religija i neznanje idu rame uz rame.

PROVEDITE SVETSKI DAN KNJIGE UZ IZDANJA IP „FILIP VIŠNJIĆ“

POPUST 30% ZA KUPOVINU U PROSTORIJAMA IP „FILIP VIŠNJIĆ“

SVE INFORMACIJE O NAŠIM IZDANJIMA MOŽETE DOBITI NA TELEFON: 011/344-10-74

izdavačko preduzeće **FILIP VIŠNJIĆ A.D.** USTANIČKA 25, BEOGRAD

Библиотека албатрос

Пол Валери
Господин Тест
Увођење у метод Леонарда да Винчија

Алфред де Мисе
Вест једног детета века

Лоренс Стерн
Иментално путовање
кроз Француску и Италију

Густав Флобер
Саламбо

Бранко Брђанин Бајић
Михаил

Филип Вишњић
„КАДА САМ СУСПРЕО КАФКУ...“
СЕЃАЊЕ НА ФРАНЦА КАФКУ

Катја МАН
МОЈИ НАПИСАНИ МЕМОАРИ

Оскар ПАНИЦА
Алфред ЖАРИ
Роже ВИТРАК
ЕВРОПСКЕ ДРАМЕ

Мiroslav KARAUŁAC
НИ АНИ АНДРИЋ

Херман ХЕСЕ
РАДОСТИ

Франц КАФКА
МА ОТЛИ И ПОРОДИЦИ

Иво АНДРИЋ
ПОЛИТИЧКИ СПИСИ
РАЂАЊЕ ФАШИЗМА

Strasna sedmica

Mirko Đorđević

PETAК, 15. APRIL

Nisko panonsko nebo i jutro zastro oblacima. Kao da zora kasni a ja ustajem zorom. Osvajam prostor sobe sa knjigama na stolu. Gomila knjiga. I uvek ona misao Valeri Larboa da je „čitanje nekažnjivi porok“. Godinama nije tako bilo – kažnjavalo se – ali porok ostaje tu. U gomili knjiga nekih hiljadu strana o kraljevstvu Hazara. Ni govora o Kestleru i „trinaestom plemenu“ ni o pravoj istoriji. Ovim novokomponovanim „pravoslavcima“ je dosadilo da mrze Jevreje i našli su neke Hazare, to su im neki „jevreji“ – to i pišu malim slovom – a to su im zapravo Srbi koji ne misle kao oni. I sve su nas popisali punim imenom i prezimenom i mi smo Jevreji koji nisu semitskog porekla. Dosadno ali nevino nije.

U pravu je Lav Šestov koji kaže

da se knjige pišu da se nešto kaže, ali i da se mnogo toga sakrije. Ovi spisatelji mnogo toga i ne kriju. Svitanja su poziv na novu hrabrost. Jeste ta fraza patetična ali je tako. Knjige i dani kao poslovi i dani, onako kao kod Hezioda. Baš kao u Jevanđelju – Matej 6.34. – „Dosta je danu svakome zla svojega“. Zato i sviće.

SUBOTA, 16. APRIL

Subotom u „Danasu“ redovno čitam – to je postalo obavezno – pesničke dijagrame Veska Ivanovića. Igram reči koju znaju pesnici on u obilju kolokvijalnih reči i fraza svoju leoninsku strofu prelama tako da se u njoj rimuje i siva svakodnevnica. I žaoka ironije koja okrepljuje. Nije preterano reći da je ovo nov glas u srpskoj satiričnoj poeziji. Veskov „snimak“ je bolji od mnogih naših komentara.

NEDELJA, 17. APRIL

Od ranog jutra dug razgovor za radio i novine. Inače je to mukotrpan posao. Ponovo dogovori o mom predavanju o Dositeju u Novom Sadu. Muka mi je od toga. Ne od Dositeja i od predavanja nego od one publike sa kojom je uvek tu neki bliski susret. Oni su tamo i nose svoje nekakve Studeničke deklaracije i neko Đurdevdansko drugo srpsko pismo Haralampiju. Nije naravno to sva publika. Ovi pišu – i to potpisuju vladike brojne – da nas Dositej već dvesta godina vodi u mrak bezbožnog i trulog Zapada.

PONEDELJAK, 18. APRIL

Novine su dosadne a još su dosadniji „junaci“ u njima. Neko je zapo-

čeo post do smrti iz političkih razloga. Baš nezanimljivo. Pišem za „Peščanik“ jer tamo ima hrabrih. Razgovaram sa Svetlanom Lukić i taj me razgovor leći od posivele svakodnevnice kojoj ni aprilske zore ne mogu da naude.

UTORAK, 19. APRIL

Višnje moje se bore s vetrom koji im rasipa behar koji kao da plamti. Iz ove bele vatre kao da govore simboli i signali bez kojih bi bilo još silvije sve oko nas. Na stolu je nova sveska časopisa „Esprit“ sa analizama koje su nezaobilazne. S vremena na vreme progovore i o našem balkanskom sivulu. Putujem u grad na razgovore o knjizi S. Rajić – bože. Kako treba mnogo decenija pa da ozbiljan istoričar progovori ovako kako autorka govori o kralju Aleksandru Obrenoviću.

SREDA, 20. APRIL

Ova nedelja je Strasma – to je staroslovenska reč za ono latinsko Passio. A stradanje Isusovo se tako iskazuje. Kao da je on car i svedržitelj. A nije bio ni car ni bog. Na liturgiji tokom nedelje zasmeta mi kada čujem ono „angeljskimi nevidimo dorinosima čimmi“, to je bukvalno kopija vizantijskog dvorskog vojnog rituala kada vojska uzdiže novog cara na štiove, pošto je prethodnog smakla. A Njega plavokosog mladića iz Nazareta, Isusa, nije rodila božica neka leponoga Junona sa žudnim prsima i usnama. Njega je rodila siromašna Aramejka tajno, i on hoda vekovima na čelu povorke nemoćnih i umornih, starih i nesrećnih. Sa tim saputnikom smo – barem to je meni jutros jasno – uvek pred pragom velike nade. Šta se tu može. I rituali vremenom postaju rutina. A vaskrsenje je samo sinonim za tu ljudsku nadu. I meni je to i jutros u sivulu svakodnevnice.

ČETVRTAK, 21. APRIL

Dugi razgovori telefonom. Svi hoće „mišljenje“ jer je lakše tako nego sam misliti. Iz „Republike“ me podsećaju da sam obećao ogled o „poslednjem pravedniku evropske levice“. To je Edgar Moren a ogled se razrastao do studije o tome šta bi to moglo biti nova levica, posle one sa mesijanskim proletarijatom i radničkom klasom koji su „izabrani“. Posao napreduje. Dogovor o promociji pesničke zbirke koja nije – tako kažu – primećena. Poezija mora da se primeti. Nedelja je strasna a poslovi i dani odmiču. Spremam se na put – ako bude, opet Pariz i gore na Monmartu ona klupa sa koje je Rastinjak bacio rukavicu Parizu – i do groblja na kojem leži Hajne. Tamo uvek ima ljubica.

■ Ovim novokomponovanim „pravoslavcima“ je dosadilo da mrze Jevreje i našli su neke Hazare

■ Nov glas u srpskoj satiričnoj poeziji

■ Ovi pišu – i to potpisuju vladike brojne – da nas Dositej već dvesta godina vodi u mrak bezbožnog i trulog Zapada

■ Neko je započeo post do smrti iz političkih razloga. Baš nezanimljivo

■ Kako treba mnogo decenija pa da ozbiljan istoričar progovori ovako kako autorka govori o kralju Aleksandru Obrenoviću

■ A Njega plavokosog mladića iz Nazareta, Isusa, nije rodila božica neka leponoga Junona sa žudnim prsima i usnama. Njega je rodila siromašna Aramejka tajno, i on hoda vekovima na čelu povorke nemoćnih i umornih, starih i nesrećnih

■ Šta bi to moglo biti nova levica, posle one sa mesijanskim proletarijatom i radničkom klasom koji su „izabrani“

Autor je sociolog religije iz Beograda

Хиландар

МОЛИТВА И ГРАДИЛИШТЕ

РТВ1, ВЕЛИКА СУБОТА, 21.30

АУТОР: ГОРАН ВУКЧЕВИЋ

Vladimir
Jokić

SVETLOSTI
POZORNICE

Kanile se tu ne štede, nimalo

PASIJA I APOTEZA
evangelija

PO ŠORMAZU

- 23** 1 Vazljubljena braćo i sestre slatke, zaista, zaista vam kažem: carstvo nebesko dveri svoje već otvaraše kad
2 dođe taj čovek iz Babušnice po imenu Josif, koji i sam bejaše Njegov učenik i
3 pristupiv blizu stade Ga celivati i nutkati manom i slasnim plodovima svake vrste, ali
4 On reknu da posti blaženstva pun i da ga ne diramo dok nas ne spase.
- 24** 1 A posle subote, u svanuće prvoga dana nedelje, dođe Jorgovanka i još jedna da vide ima li šta novo i
2 gle, zemljotres bi veliki jer Andeo siđe sa neba, i pristupi, i nađe kamen i seđaše na tom kamenu-studencu.
3 I gle, On se promeškolji i ne sablazniv se Anđela reknu okupljenim učenicima svojim:
4 idite, vazljubljena braćo i sestre slatke, idite i sa velikom radošću obznanite da
5 postim blaženstva pun i snage pravedne i blagodati razne,
6 a to što pričaju da grešan jesam jer u potaji mrsim nek se zna da lažu.
7 Ovoga mi drvenoga krsta.
- 25** 1 Vazljubljena braćo i sestre slatke, od mene vama, od vernog vojnika i ove Partije svim vernicima našima: tako je bilo.
2 Ovoga mi gvozdrenoga krsta.

PO RADETI

- 19** 1 Dabogda se vazdan jatili u jatu našem, braćo i sestre, a ne kao neki što se ispiliše u gnezdu Velikomučenika istinskoga a prodadoše se za trideset srebrnjaka.
2 Kao munja neka ih kletva ova stigne i prestigne:
3 Eleme-beleme, đapri-lapri-tulumba, pu, pu, pu dalje od naše kuće.
- 20** 1 A to što je dolazio taj Josif iz Babušnice i k postelji prilazio s ponudama raznim, to je farisej jedan novčarski i
2 greh na onoga ko mu i zrno vere pokloni kao što mu mnozi sve poklanjaše.
- 21** 1 I neka se niko ne dvoumi no neka se sablaznjava i neka se krsti i levom i desnom rukom zato što je tamo talno Tajna večera.

- 2 Sa svećama-milikerkama i zdelama zlatnim i kondirima srebrenim i Leonardom.
3 Kanile se tu ne štede nimalo, mila naša braćo i sestre, jatili se s nama dovijeka.
4 Zaista, zaista vam kažem: sve je to privid i laž oku i nemir duši i prah obmane iz skuta nečastivog.

- 22** 1 A utehu svaku i pomazanje i silazak Duha svetoga sačekajte samo u jatu svojem, kod Dobrog pastira i Velikomučenika istinskoga,

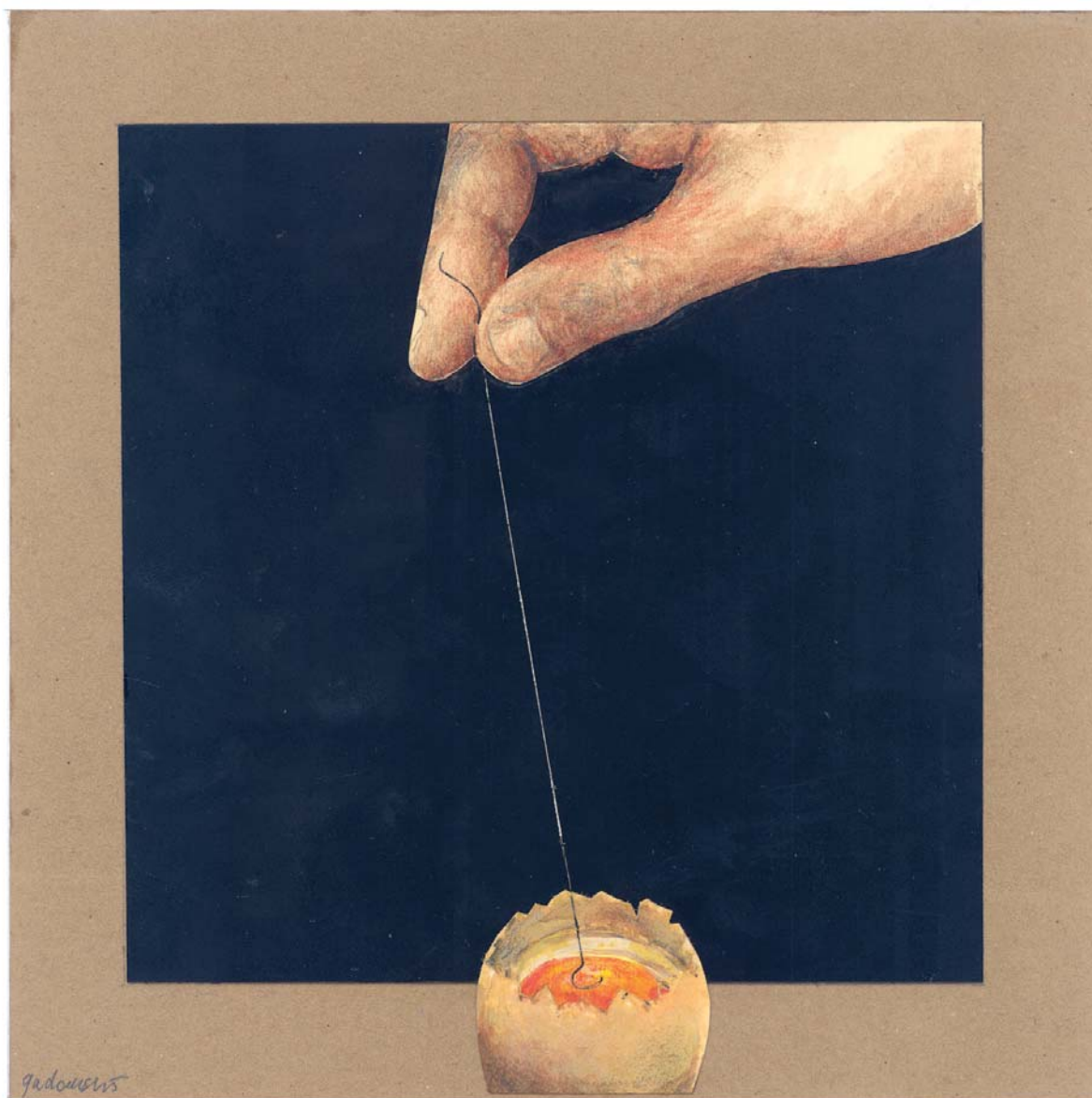
- 2 a ne u logu greha i sablazni, kod fariseja i duša prodanih.
3 Dabogda crkli.

PO ŠOJICU

- 13** 1 Ovako neće da može, dame i gospođe, braćo i sestre i vaše esencije.
2 On njemu: daj malo, on odgovara: ne dam i poče pičvajz.
- 14** 1 Kobajagi.

SREĆA IZ SMEĆA

L. W. Gadomski

Transnafta

www.transnafta.rs

**Partner
prirodi**